07

ශ්‍රී ලංකාවේ බ්‍රිතාන්‍ය බලය පිහිටුවීම

හැඳින්වීම

ලංකාවට පැමිණි යුරෝපීය ජාතීන් අතරින් පෘතුගීසීන්ට හා ලන්දේසීන්ට යටත් කර ගැනීමට හැකිවූයේ ලංකාවේ මුහුදුබඩ ප්‍රදේශ පමණි. එහෙත් 1796 දී ලන්දේසීන්ගෙන් මුහුදුබඩ ප්‍රදේශ අල්ලාගත් බ්‍රිතාන්‍යයන්ට ක්‍රි. ව. 1815 වන විට උඩරට රාජධානිය ද යටත් කරමින් මුළු ලංකාවේ ම අණසක පැතිරවීමට හැකි විය. ඉන් අනතුරුව මෙරට දේශපාලන, ආර්ථික, සමාජීය, සංස්කෘතික හා ආගමික ක්ෂේත්‍රවල වෙනස්කම් ඇති කරමින් 1948 පෙබරවාරි 4 වන දින දක්වා සියවස් එකහමාරක් පමණ කාලයක් ඔවුහු ලංකාව පාලනය කළෝ ය. ඔවුන්ගේ බලය පිහිටුවීම සහ ඔවුන්ගේ පාලනයත් ඔවුන්ගෙන් දිවයින නිදහස ලබා ගැනීමත් මෙම පරිච්ඡේදය අධ්‍යයනය කිරීමෙන් ඉගෙනගත හැකි ය.

7.1 බ්‍රිතාන්‍යයන් ලංකාව කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීමට බලපෑ ප්‍රධාන හේතු

- ❖ ලංකාව පැරණි සේද මාවතේ මධ්‍යගතව පිහිටීම
- ❖ ඉන්දියාවේ බටහිර මලබාර් වෙරළ මෙන් ම නැගෙනහිර කොරමැන්ඩල් වෙරළේ නාවික සහ වෙළඳ කටයුතු ලංකාවේ සිට මෙහෙය වීමට හැකිවීම
- ❖ ඊසාන දිග මෝසම් සුළං කාලවල දී ආරක්ෂා සහිතව නැව් විශාල ප්‍රමාණයක් නවතා තැබිය හැකි ස්වාභාවික වරායක් වූ ත්‍රිකුණාමල වරාය ශ්‍රී ලංකාවේ පිහිටා තිබීම

7. 1 රූපය-ත්‍රිකුණාමල වරාය

- ❖ ඉන්දියාවේ බලය ලබා ගැනීම සඳහා ප්‍රංශ ජාතිකයන් සමග කළ සටන්වල දී ත්‍රිකුණාමල වරායේ ඇති වැගත්කම
- ❖ කුරුඳු, ගම්මිරිස්, එනසාල්, කරාබුනැටි ආදී කුළුබඩු වර්ග ද මුතු, මැණික්, ඇත්දළ, ඇතුන් ආදී වෙළඳ භාණ්ඩ රාශියක් ද ලංකාවෙන් ලබා ගත හැකිවීම වැදගත් විය.
- ❖ යුරෝපීය වෙළඳ පොළට ගෙන යන කුරුඳු අතර ශ්‍රී ලංකාවේ කුරුඳුවලට ප්‍රමුඛස්ථානයක් හිමි වීම
- ❖ ලංකාව සමග කරන ලද වෙළඳාමෙන් පෘතුගීසීන් හා ලන්දේසීන් විශාල වශයෙන් ලාභ ලැබීම

7.2 බ්‍රිතාන්‍යයන් ලංකාවේ මුහුදුබඩ පළාත් යටත් කර ගැනීම

1658 සිට 1796 දක්වා ලංකාවේ මුහුදුබඩ ප්‍රදේශ ලන්දේසීන් සතුව පැවතුණි. එම ප්‍රදේශ තමන් සතු කර ගැනීමට බ්‍රිතාන්‍යයෝ උපක්‍රමශීලීව කටයුතු කළෝ ය. යුරෝපය තුළ ඇති වූ පසුබිම ඒ සඳහා ඔවුන්ට වාසිදායක විය.

7.2 රූපය-බ්‍රිතාන්‍යයන් පෙරදිගට පැමිණීමට භාවිත කළ රුවල් නැව්

❖ 1789 ප්‍රංශ විප්ලවයෙන් පසු ප්‍රංශ ආණ්ඩුව විසින් ඕලන්දය ආක්‍රමණය කර එහි ''බතාවියානු සමූහාණ්ඩුව'' නමින් නව රජයක් පිහිටුවන ලදී.

❖ මෙම ආක්‍රමණයේදී ඕලන්දයේ පාලක වූ විලියම් කුමරු ආරක්ෂාව පතා එංගලන්තයට පලා ගියේ ය.

❖ ශ්‍රී ලංකාවේ ලන්දේසීන් සතු ප්‍රදේශ ප්‍රංශයින් විසින් අල්ලා ගැනීම වැලැක්වීම පිණිස බ්‍රිතාන්‍යයෝ එම ප්‍රදේශ තමන්ට භාර දෙන ලෙස ලංකාවේ ලන්දේසි ආණ්ඩුකාරවරයාගෙන් ලිපියක් මගින් ඉල්ලා සිටියහ. එම ලිපිය විලියම් කුමරු කිව් මාලිගයේ සිට ලියූ බැවින් "කිව් ලිපිය" ලෙස ප්‍රසිද්ධ විය.

❖ ලංකාවේ ලන්දේසි ආණ්ඩුකාරවරයා වූ ෆන්ඇංගල්බෙක් මෙයට එකඟ නොවීය. එම නිසා බ්‍රිතාන්‍යයෝ ලන්දේසී ප්‍රදේශවලට පහර දීම ආරම්භ කළේ ය. පළමුව යාපනය, මන්නාරම, කල්පිටිය, ගාල්ල යන ප්‍රදේශ පිළිවෙලින් අල්ලා ගත් අතර 1796 පෙබරවාරි මාසය වන විට ලන්දේසීන් සතුව පැවති සියළු ප්‍රදේශ අත්පත් කරගැනීමට ඉංග්‍රීසි පෙරදිග ඉන්දීය වෙළඳ සමාගම ප්‍රමුඛ බ්‍රිතාන්‍ය රජය සමත්විය.

බ්‍රිතාන්‍යයන් ලංකාවේ බලය පිහිටුවා ගැනීමේ පියවර

1796 - 1798	මුහුදුබඩ පළාත් පෙරදිග ඉන්දියානු වෙළඳ සමාගම යටතේ පාලනය (මදුරාසි පාලනය)
1798 - 1802	මුහුදුබඩ පළාත් බ්‍රිතාන්‍ය කිරීටය හා වෙළඳ සමාගම එක්ව පාලනය (ද්විත්ව පාලනය)
1802 - 1815	මුහුදුබඩ පළාත් බ්‍රිතාන්‍ය කිරීටය යටතේ පාලනය
1815 - 1948	දක්වා මුළු දිවයිනම බ්‍රිතාන්‍ය කිරීටය යටතේ පාලනය

➢ මදුරාසි පාලනය

මුල් අවුරුදු දෙක තුළ ලංකාවේ මුහුදුබඩ ප්‍රදේශ වෙළඳ සමාගම මගින් පාලනය කරන ලදී. මෙය මදුරාසියේ පාලනය අනුව ගෙනගිය බැවින් මදුරාසි පාලනය නමින් හඳුන්වා ඇත. පාලනය සඳහා ලාංකික නිලධාරීන් වෙනුවට මදුරාසි නිලධාරීන් පත් කළ බැවින් අර්බුදකාරී තත්වයක් උදා විය. මෙහි ප්‍රතිඵලය වූයේ මදුරාසි පාලනය බිඳ වැටීම යි.

- ❖ 1762 දී ඉංග්‍රීසි පෙරදිග ඉන්දියා වෙළඳ සමාගමේ නියෝජිතයෙකු වූ ජෝන් පීබස් උඩරට කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහ රජු හමු වීම.
- ❖ 1782 දී හියු බොයිඩ් රාජාධි රාජසිංහ රජු හමු වී ලන්දේසීන් ලංකාවෙන් පන්නා දැමීමට උදව් ලබා දීමට පොරොන්දු වීම.
- ❖ 1795 දී රොබට් ඇන්ඩෲස් රාජාධි රාජසිංහ රජු හමු වීම.

➢ ද්විත්ව පාලනය

බ්‍රිතාන්‍ය කිරීටයත් ඉංග්‍රීසි පෙරදිග ඉන්දියා වෙළඳ සමාගමත් එකට එකතු වී ගෙන ගිය පාලනය ද්විත්ව පාලනය ලෙස හැඳින්වේ. වසර හතරක කාලයක් මෙම පාලනය පැවතුන ද,

- ❖ ක්‍රි. ව. 1800 දී නෝර්ත් ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් මැක්ඩෝවල් සහ බාබට් සෙනෙවියන් යටතේ උඩරට ආක්‍රමණය කර ශ්‍රී වික්‍රම රාජසිංහ රජු සමඟ ගිවිසුමකට එළඹීමට උත්සහ ගැනීම.
- ❖ වෙළඳ සමාගමේ නිලධාරීන් හා රජයේ නිලධාරීන් අතර හොඳ සබඳතාවක් නොතිබීම.
- ❖ ආණ්ඩුකාරවරයා සමාගමට මෙන් ම කිරීටයට ද වගකීමට බැඳී සිටීම
- ❖ රජයේ නිලධාරීන්ගේ අකාර්යක්ෂමතාව
- ❖ වෙළඳ සමාගමේ නිලධාරීන්ගේ වංචා, දූෂණ ආදිය නිසා ද්විත්ව පාලනය බිඳ වැටුණි.

කිරීටය යටතේ පාලනය

ද්විත්ව පාලනය අහෝසි කොට 1802 දී ලංකාවේ මුහුදුබඩ ප්‍රදේශවල බලය සම්පූර්ණයෙන් ම කිරීටය වෙත පවරා ගන්නා ලදී. ෆෙඩ්රික් නෝර්ත් මුහුදුබඩ ප්‍රදේශවල ආණ්ඩුකාරවරයා විය.

7.3 රූපය-ෆෙඩ්රික් නෝර්ත්

ලංකාවේ බලය තහවුරු කර ගැනීමට නෝර්ත් ගත් ක්‍රියා මාර්ග

- ❖ රාජකාරී ක්‍රමය අවලංගු කිරීම.
- ❖ අධිකරණ ප්‍රතිසංස්කරණ සිදු කිරීම. (ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය, අභියාචනාධිකරණය පිහිටු වීම)
- ❖ රජයේ පාලන කටයුතු කරගෙන යෑම සඳහා මිනින්දෝරු, ප්‍රසිද්ධ වැඩ, තැපැල් ආදී දෙපාර්තමේන්තු පිහිටු වීම.
- ❖ කොළඹ සිට ගොඩබිම ඔස්සේ මහාමාර්ග ඉදිකිරීම.
- ❖ උඩරට ආක්‍රමණය (මැක්ඩෝවල් සහ බාබට් සෙනෙවිවරුන් යටතේ)

තෝමස් මෙට්ලන්ඩ් ලංකාවේ බලය තහවුරුකර ගැනීමට ගත් ක්‍රියා මාර්ග

- ❖ රාජකාරී ක්‍රමය නැවත ඇති කිරීම.
- ❖ දේශීය හා විදේශීය නිලධාරීන්ගේ බලතල වෙන වෙනම පැවරීම.
- ❖ බ්‍රිතාන්‍ය නිලධාරීන් විසින් සිංහල, දෙමළ, භාෂා ඉගෙන ගත යුතු යැයි උපදෙස් දීම.
- ❖ අධිකරණය හා නීති ප්‍රතිසංස්කරණ ඇති කොට ජූරිය මගින් නඩු විසඳීමේ ක්‍රමය ආරම්භ කිරීම.

1815 උඩරට ගිවිසුමෙන් උඩරට ප්‍රදේශය ද බ්‍රිතාන්‍ය කිරීටය යටතට පත්විය. එහෙයින් මුළු දිවයිනේ ම ආධිපත්‍ය බ්‍රිතාන්‍ය කිරීටය යටතට පත් විය. මේ වන විට ලංකාවේ පාලකයා වූයේ බ්‍රවුන්රිග් ආණ්ඩුකාරවරයා ය. උඩරට පාලකයා වූයේ ශ්‍රී වික්‍රම රාජසිංහ රජු ය. ඔහු නායක්කාර පෙළපතින් පැවත එන්නෙකි.

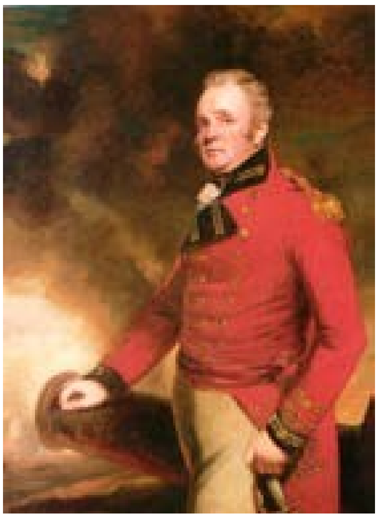

7.4 රූපය-තෝමස් මෙට්ලන්ඩ්

7.3 උඩරට අල්ලා ගැනීමට ගත් ක්‍රියාමාර්ග

විශේෂයෙන් බ්‍රිතාන්‍යයන් විසින් උඩරට රාජධානිය යටත් කර ගැනීම සඳහා දීර්ඝ කාලීන වැඩ පිළිවෙලක් ගෙන ගිය බව පැහැදිලි වේ.

❖ රදළයින්ගේ ක්‍රියාකලාපය (ආත්මාර්ථකාමී වීම)

1. පිළිමතලාවේගේ ක්‍රියාකලාපය
2. එක්නැලිගොඩ ඉංග්‍රීසි පාර්ශ්වය ගැනීම
3. ඇහැලේපොල රජුට විරුද්ධව කැරලි ගැසීම

❖ බ්‍රිතාන්‍යයන්ගේ උපක්‍රමශීලී ක්‍රියාමාර්ග

1. තෝමස් මෙට්ලන්ඩ් සහ රොබට් බවුන්රිග් යන ආණ්ඩුකාරවරුන්ගේ මඟපෙන්වීම යටතේ ජෝන් ඩොයිලි විසින් උඩරට රදළ ප්‍රධානීන් හා සියලු සමාජීය ජනතාව සමඟ සබඳතා ඇතිකර ගැනීම.
2. උඩරට තුළ බ්‍රිතාන්‍ය චරපුරුෂ සේවයක් ඇතිකොට යුධ ශක්තිය හා උඩරට මාර්ග, ආදිය පිළිබඳ වැදගත් තොරතුරු රැස් කිරීම.
3. ජෝන් ඩොයිලිගේ පෙළඹවීම මත රජු මත්පැනට ලොල්වීම.

❖ රජුගේ අදූරදර්ශී වැඩ කටයුතු

මේ සමය වන විට මත්පැන් පානයට හුරු වූ රජු විකෘති මානසිකත්වය නිසාම දරුණු ලෙස හැසිරෙන්නට විය, උඩරට සමස්ත ජනතාව රජු කෙරෙහි කලකිරුණු අතර එම අවස්ථාව ප්‍රයෝජනයට ගත් බ්‍රිතාන්‍යයන් බොරු හේතු පෙන්වා දෙමින් උඩරට ආක්‍රමණය කළේ ය.

7.5 රූපය-රොබට් බ්‍රවුන්රිග්

එම ආක්‍රමණයේ දී රජු සහ බිසෝවරු මැද මහනුවරට පලා ගියෝ ය. එහි දී රදළයින්ගේ පාවාදීම මත රජු අත්අඩංගුවට ගෙන කොළඹ කොටුවට ගෙනවිත් ඉන්දියාවේ වෙල්ලෝරයට පිටුවහල් කරන ලදී. ඉන් අනතුරුව 1815 මාර්තු මස 02 වන දින මහනුවර මගුල් මඩුවට රැස් වූ රොබට් බ්‍රවුන්රිග් සහ උඩරට රදල ප්‍රධානීන් ඇති කර ගත් ගිවිසුමෙන් උඩරට පාලන බලය බ්‍රිතාන්‍යයන්ට පවරා එම ගිවිසුම උඩරට ගිවිසුම නමින් ප්‍රසිද්ධ විය. මෙලෙස ලංකාව බ්‍රිතාන්‍යය යටත් විජිතයක් බවට පත් විය.

7.4 බ්‍රිතාන්‍ය පාලනයට එරෙහිව පැනනැගුණු ස්වදේශීය විරෝධතා

➢ **1797 විරෝධතා අරගලය**

1796 - 1798 සමයේ ලංකාවේ පැවති මදුරාසි පාලනයේදී අනුගමනය කළ,

- ❖ අවුමිල්දාර්වරුන්ගේ පීඩාකාරී බදු එකතු කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය,
- ❖ මාළු, ලුණු, දුම්කොළ, රා, පොල්ගස් වැනි නව බදු වර්ග හඳුන්වා දීම,
- ❖ භාණ්ඩවලින් බදු ගෙවීම වෙනුවට මුදලින් බදු ගෙවීමට නියෝග කිරීම නිසා අසාධාරණයට ලක් වූ මුහුදුබඩ ප්‍රදේශයේ ජනතාව කොළඹ දිසාවනියේ හේවාගම් හා සල්පිටකෝරළයේ සිඤ්ඤෝ අප්පුගේ නායකත්වයෙන් යුතුව ඊට විරුද්ධව අරගලය සංවිධානය කර ඇත.

මෙම කැරැල්ල මර්දනය කිරීමෙන් පසු විරෝධතා අරගලයට හේතු වූ කරුණු සොයා බැලීම සඳහා කර්නල් මියුරන්, සෙන්පති ඇග්නිව්, රොබට් ඇන්ඩෘ යන ත්‍රිපුද්ගල කමිටුව පත්කළ අතර එය මියුරන් කොමිසම ලෙස හැඳින්විය.

මියුරන් කොමිසමේ යෝජනා

- ❖ අලුතින් පැනවූ බදු අහෝසි කිරීම හා ඇතැම් ඒවා සංශෝධනය කිරීම
- ❖ අවුමිල්දාර්වරු වෙනුවට දේශීය නිලධාරීන් බදු එකතු කිරීමට පත් කිරීම
- ❖ භාණ්ඩවලින් බදු ගෙවීමට අවසර ලබා දීම.

➢ **1818 ප්‍රථම නිදහස් සටන**

ක්‍රි. ව. 1815 උඩරට ගිවිසුමෙන් පසු ජෝන් ඩොයිලිගේ ප්‍රධානත්වයෙන් යුත් කොමසාරිස් මණ්ඩලයක අධීක්ෂණය යටතේ උඩරට පැරණි පාලනය ක්‍රියාත්මක විය. උඩරට බ්‍රිතාන්‍ය පාලනය ආරම්භ වී වැඩිකල් යාමට පෙර නව පාලනය කෙරෙහි රටවැසියා තුළ අප්‍රසාදයක් ඇති විය. මෙය බ්‍රිතාන්‍ය පාලනයට විරුද්ධව විමුක්ති ව්‍යාපාරයක් ආරම්භ වීමට පදනම සකස් කළේ ය.

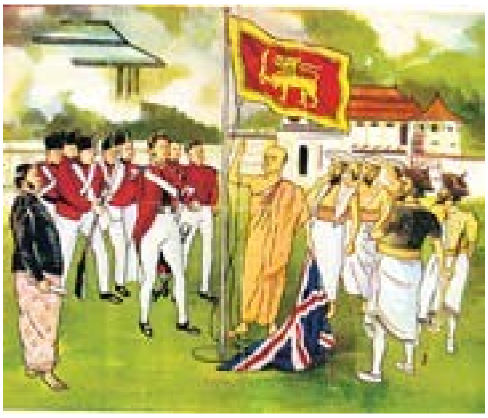

7.6 රූපය-වාරියපොල ශ්‍රී සුමංගල හිමි

1818 නිදහස් සටනට පසුබිම් වූ හේතු

- ❖ බ්‍රිතාන්‍ය පාලකයන් උඩරට ගිවිසුමේ කොන්දේසිවලට අනුව ක්‍රියා නොකිරීම
- ❖ රදළ ප්‍රධානීන්ට වරප්‍රසාද හා ආදායම් මාර්ග අහිමි වීම
- ❖ භික්ෂූන් වහන්සේලා නොසලකා හැරීම සහ පොරොන්දු වූ පරිදි බුදු දහමට ගරු සැලකිලි නොදැක්වීම
- ❖ ස්වභාෂා හා සිරිත් විරිත් පිළිබඳ දැනුමක් නැති, බ්‍රිතාන්‍යයන් විසින් පාලන කටයුතු ගෙනයාම නිසා උඩරට ප්‍රදේශවල ව්‍යාකූල බවක් ඇති වීම
- ❖ උඩරට පැවති සාම්ප්‍රදායික ක්‍රමවේදයට පටහැනිව යමින් හජ්ජි මරික්කාර් නම් මුස්ලිම් ජාතිකයෙකු වෙල්ලස්ස ප්‍රදේශයේ මුහන්දිරම් තනතුරට පත්කිරීම
- ❖ උඩරට රාජ්‍යයට උරුමකම් කියමින් දොරේසාමි නම් පුද්ගලයෙකු ඌව ප්‍රදේශයෙන් බිහි වීම (කතරගම දෙවියන් විසින් තමන් රජකමට පත් කරන ලද බව ප්‍රකාශ කිරීම)

අරගලයේ ආරම්භය සහ ව්‍යාප්තිය

කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහ රජුගේ ඥාතියෙකු ලෙස පෙනී සිටිමින් උඩරට සිහසුනට උරුමයක් ඇති බව පැවසූ දොරේසාමි වෙත ඌව වෙල්ලස්ස ජනතාව ඒකරාශී වන්නට වූහ. මෙම තත්වය පාලනය කොට දොරේසාමිව අත්අඩංගුවට ගැනීමට ගිය සිල්වෙස්ටර් විල්සන් හා හජ්ජි මරික්කාර් සිංහලයන් අතින් මරණයට පත්වූහ.

සටන මර්ධනය කිරීමට ගිය ඌවේ දිසාව භාරව සිටි මොණරවිල කැප්පෙටිපොල කැරලිකරුවන් හා එක්විය. ඉන්පසු පළමු නිදහස් සටනේ නායකත්වය කැප්පෙටිපොල නිලමේවරයාට හිමි වූ අතර ක්‍රමයෙන් සටන දුම්බර, හේවාහැට, හාරිස්පත්තුව, මාතලේ ආදී ප්‍රදේශවලට පැතිර ගියේ ය.

පළමු නිදහස් සටනේ නායකයෝ

- ❖ මොණරවිල කැප්පෙටිපොල දිසාවේ
- ❖ මඩුගල්ලේ දිසාවේ
- ❖ පිළිමතලව්වේ දෙවන අධිකාරම්
- ❖ හුටැවේ රටේ රාල
- ❖ කොහුකුඹුරේ රටේ රාල
- ❖ දිඹුලාන දිසාව
- ❖ දඹවින්න දිසාව

- කිච්ලේගෙදර මොහොට්ටාල
- ගොඩේගෙදර අධිකාරම්
- ගලගෙදර මොහොට්ටාල
- ඉහගම රතනපාල හිමි
- වාරියපොළ සුමංගල හිමි

සටන මර්දනය කිරීමේ අපේක්ෂාවෙන් සටන පැතිරීගිය ප්‍රදේශවල"මාර්ෂල් ලෝ" හෙවත් යුද නීතිය පැනවූහ. ඒ හරහා සටන්කරුවන් දුර්වල කර කැරලි නායකයින් අත්අඩංගුවට ගෙන කැප්පෙටිපොල නිලමේ සහ මඩුගල්ලේ දිසාවේගේ හිස ගසා දැමූහ. පිළිමතලව්වේ අධිකාරම්වරයා සහ ඉහගම රතනපාල හිමි ඇතුළු 25 දෙනෙකු මුරුසියට පිටුවහල් කළ අතර ඔවුන්ගේ දේපල රාජසන්තක කරන ලදී.

පළමු නිදහස් සටන අසාර්ථක වීමට හේතු

- සටන අසංවිධාත්මක වීම
- දොරේසාමි රාජවංශිකයෙකු නොව විල්බාවේ නැමති සාමාන්‍ය වැසියෙකු බව හෙළි වීම
- බිම්පාලු ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කිරීම
- මාර්ෂල් ලෝ නීතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම
- මොල්ලිගොඩ සහ එක්නැලිගොඩ අධිකාරම්වරු ඉංග්‍රීසීන්ට පක්ෂව කටයුතු කිරීම
- දළදා වහන්සේ නැවත බ්‍රිතාන්‍යයන්ට අයත් වීම
- මුස්ලිම් ජනයා බ්‍රිතාන්‍යය පක්ෂය ගැනීම

- **1848 දෙවන නිදහස් අරගලය**

කෝල්බෘක් ආණ්ඩුක්‍රම ප්‍රතිසංස්කරණයේ ප්‍රතිඵල දෙවන නිදහස් අරගලයට පසුබිම සැකසීය. මෙය 1848 දෙවන නිදහස් සටන ලෙස හැඳින්වේ.

නිදහස් සටනට පසුබිම් වූ හේතු

- රාජකාරී ක්‍රමය අවලංගු කිරීම නිසා ජනතාව අපහසුතාවට පත්වීම
- වතුවගාව සඳහා මුඩුබිම් පනත යොදාගෙන ඉඩම් බලහත්කාරයෙන් ලබා ගැනීම
- බුදුදහම නොසලකා හැරීම සුරා සැල් විවෘත කිරීම හා දුරාචාරය පැතිරීම
- අධිකරණ ප්‍රතිසංස්කරණ නිසා ජනතාව අපහසුතාවට පත්වීම
- ටොරින්ටන් සාමි විසින් ක්‍රියාත්මක කළ බදු ප්‍රතිපත්තිය

කඩ සාප්පු බද්ද	කරත්ත බද්ද	තොටුපල බද්ද	ඇඟ බද්ද
තුවක්කු බද්ද	සුනඛ බද්ද	ඔරු බද්ද	මුද්දර බද්ද

දෙවන නිදහස් සටනේ නායකයෝ

- ❖ වීර පුරන්අප්පු
- ❖ ගොංගාලේගොඩ බණ්ඩා
- ❖ කඩහපොල හිමි
- ❖ හඟුරන්කෙත ඩිංගිරාල
- ❖ පදියපැල්ලේ බණ්ඩා

වීර පුරන්අප්පු ගොන්ගාලේගොඩ බණ්ඩා

දෙවන නිදහස් සටන ව්‍යාප්ත වීම

සටන්කාමීහු රජයේ ගොඩනැගිලි කාර්යාල කඩා බිඳ දමමින් බ්‍රිතාන්‍යය විරෝධී සටන මාතලේ, දඹුල්ල, කුරුණෑගල ආදී ප්‍රදේශවල දියත් කළෝ ය.

සටන මර්ධනය කිරීම

ටොරින්ටන් ආණ්ඩුකාරවරයා යුධ නීතිය පනවා සටන දරුණු ලෙස මර්ධනය කළේය. සටනේ නායකයින් අත්අඩංගුවට ගෙන හමුදා අධිකරණය ඉදිරියට පමුණුවා කඩහපොල හිමි, ඩිංගිරාල, පුරන්අප්පු යන නායකයින්ට මරණ දණ්ඩනය නියම කළේ ය. ගොංගාලේගොඩ බණ්ඩාට කසපහර සියයක් ද දී රටින් පිටුවහල් කරන ලදී.

1848 දෙවන නිදහස් සටන අසාර්ථක වීමට හේතු

- ❖ සටන මනාව සංවිධානය වී නොතිබීම
- ❖ සිංහලයන්ට නවීන අවි ආයුධ සහ පුහුණු හමුදාවක් නොතිබීම
- ❖ බ්‍රිතාන්‍යයන්ට අවශ්‍ය අවස්ථාවලදී අතිරේක සේනා ලැබීම
- ❖ උඩරට ප්‍රදේශවල ගමනාගමන පහසුකම් ව්‍යාප්තව තිබීම නිසා පහසුවෙන් සටන මර්ධනය කළ හැකි වීම

දෙවන නිදහස් සටනේ ප්‍රතිඵල

- ❖ ටොරින්ටන් ආණ්ඩුකාරවරයා හා යටත් විජිත ලේකම් එමර්සන් ටෙනන්ට් තනතුරු අහෝසිකොට නැවත එංගලන්තයට කැඳවීම හා ඔවුන්ගේ දේපල රාජසන්තක කිරීම.
- ❖ ජනතා විරෝධයට ලක් වූ සමහර බදු වර්ග (කඩ සාප්පු , සුනඛ බද්ද) අවලංගු කිරීම.
- ❖ මුද්දර බද්ද, තුවක්කු බද්ද, කරත්ත බද්ද, ඔරු හා ඇඟ බද්ද සංශෝධනය කිරීම
- ❖ දළදා වහන්සේගේ භාරකාරත්වය නැවත බ්‍රිතාන්‍යයන් ලබා ගැනීම
- ❖ වාරිකර්මාන්ත ප්‍රතිසංස්කරණය තුළින් කෘෂිකර්මාන්තය දියුණු කිරීමට කටයුතු කිරීම

මව්බිමේ නිදහස සඳහා ඇති වූ සියළු අරගල බ්‍රිතාන්‍යයන්ට ජය අත්කර දෙමින් අවසන් විය. විදේශීය පාලනයට විරුද්ධව සිදු වූ අවසාන නිදහස් සටන මෙය විය. ඉන් අනතුරුව බ්‍රිතාන්‍යයන්ට විරුද්ධව නිදහස් සටනක් මෙම ලක්දිව තුළ සිදු නොවී ය.

7.5 ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රම විකාශනය

1815 දී ශ්‍රී ලංකාව බ්‍රිතාන්‍යය යටත් විජිතයක් බවට පත් විය. ඉන් අනතුරුව වසර 133ක් පුරා සමස්ත දිවයින ම බ්‍රිතාන්‍යය පාලනය යටතේ විවිධ දේශපාලන ප්‍රතිසංස්කරණයන්ට නතු විය. ආණ්ඩුක්‍රම විකාශනය ලෙස හඳුන්වන්නේ එම දේශපාලන ප්‍රතිසංස්කරණයන් ය.

1.	කෝල්බෲක් ආණ්ඩුක්‍රමය	1833
2.	කෲ මැකලම් ආණ්ඩුක්‍රමය	1910
3.	මැනිං ආණ්ඩුක්‍රමය	1921
4.	මැනිං ඩෙවොන්ෂයර් ආණ්ඩුක්‍රමය	1924
5.	ඩොනමෝර් ආණ්ඩුක්‍රමය	1931
6.	සෝල්බරි ආණ්ඩුක්‍රමය	1947

7.5.1 කෝල්බෲක් ආණ්ඩුක්‍රමය 1833

1815 ලංකාව බ්‍රිතාන්‍ය පාලනයට නතුවීමෙන් පසු අධිරාජ්‍යවාදීන්ට පෙනීගිය කරුණක් වූයේ ලංකාව පාලනය කිරීම සඳහා විශාල වියදමක් දැරීමට සිදු වන බව යි. මෙම තත්වය වෙනස්කොට ලැබෙන ආදායම වැඩිකරගැනීම සඳහා අවශ්‍ය යෝජනා ගෙන ඒමට කෝල්බෲක් කොමිසම (විලියම් කෝල්බෲක්, සී. එච් කැමරන්) ලංකාවට පැමිණි අතර ඔවුන් ගෙන ආ යෝජනා ඇතුළත් ආණ්ඩු ක්‍රමය කෝල්බෲක් ආණ්ඩුක්‍රමය ලෙස හැඳින්වේ.

කෝල්බෲක් ආණ්ඩුක්‍රමයේ යෝජනා

i රාජකාරි ක්‍රමය අහෝසි කිරීම
ii ඉංග්‍රීසි අධ්‍යාපනය ආරම්භ කිරීම
iii පළාත් සංඛ්‍යාව අඩු කිරීම
iv රාජ්‍ය වෙළඳ ඒකාධිකාරය අහෝසි කිරීම
v සිවිල් සේවකයින්ගේ වැටුප් අඩු කිරීම
vi ව්‍යවස්ථාදායක සහ විධායක සභාවක් පිහිටු වීම
vii එකම අධිකරණ පද්ධතියක් පිහිටුවීම

මෙම යෝජනා අතර දැකිය හැකි ප්‍රගතිශීලී යෝජනාව වන්නේ ව්‍යවස්ථාදායක හා විධායක සභා පිහිටුවීම යි. අනිකුත් යෝජනා ඔස්සේ පරිපාලන වියදම අවමකර ගැනීමට උත්සාහ දරා ඇත.

කෝල්බෲක් කැමරන් ආණ්ඩු ක්‍රමයේ ව්‍යවස්ථාදායක සභාව (1833)

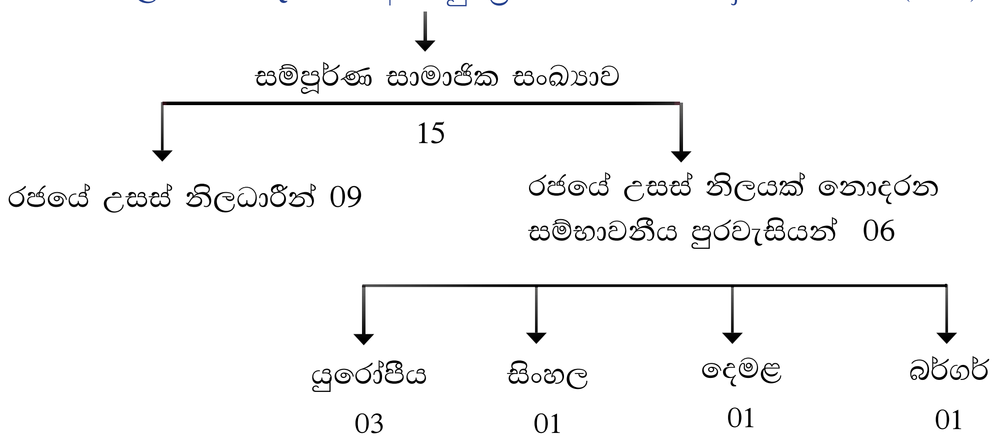

7.5.2 කෲ මැකලම් ආණ්ඩුක්‍රමය 1910

නව ආණ්ඩුක්‍රමයක් ඉල්ලා කරන ලද උද්ඝෝෂණවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස කෲ මැකලම් ආණ්ඩුක්‍රමය ඉදිරිපත් කළේය. විශේෂයෙන් මෙම ආණ්ඩුක්‍රමය හරහා ව්‍යවස්ථාදායක සංයුතියේ වෙනසක් සිදුකිරීමට යෝජනා කර ඇත. ඒ වාගේම සීමිත ඡන්ද ක්‍රමය ක්‍රියාත්මක විය.

කෲ මැකලම් ආණ්ඩුක්‍රමයේ ව්‍යවස්ථාදායක සභාව

සම්පූර්ණ සාමාජික සංඛ්‍යාව 21

- රජයේ උසස් නිලධාරීන් 11
- රජයේ උසස් නිලයක් නොදරන සම්භාවනීය පුරවැසියන් 10
  - ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් නම් කිරීමෙන් 06
  - සීමිත ඡනදයෙන් පත් වූ සාමාජිකයින් 04

පහතරට සිංහලයන්	02
දමිළ	02
උඩරට සිංහල	01
මුස්ලිම්	01

යුරෝපීයයන්	02
බර්ගර්	01
උගත් ලාංකික	01

මෙම ආණ්ඩුක්‍රමය යටතේ විධායක සභාව උපදේශක සභාවක් විය. රජයේ උසස් නිලධාරීන් එහි කටයුතු කළ අතර මුලසුන දරණ ලද්දේ ආණ්ඩුකාරවරයා ය.

7.5.3 **මැනිං ආණ්ඩුක්‍රමය 1921**

මැනිං ආණ්ඩු ක්‍රමයේ ව්‍යවස්ථාදයක සභාව (1921)

සම්පූර්ණ සාමාජිකයින් 37

15

රජයේ උසස් නිලධාරීන් 14

රජයේ උසස් නිලයක් නොදරන සම්භාවනීය පුරවැසියන් 23

ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් නම් කිරීමෙන් 07

උඩරට සිංහල	02
ඉන්දියන් දෙමළ	01
මුස්ලිම්	01

සීමිත ඡන්දයෙන් පත් වූ සාමාජිකයින් 16

පළාත්බද කොට්ඨාස තුළින් පත් වූ සාමාජිකයින් 11

බස්නාහිර පළාත	03
අනික් පළාත්වලට (1 බැගින්)	08

ජනවර්ග අනුව පත් වූ සාමාජිකයින් 03

යුරෝපීයන්	02
බර්ගර්	01

වෘත්තීමය සංගම්වලින් පත් වූ සාමාජිකයින් 02

පහතරට වැවිලිකරුවන්ගේ සංගමය	01
වාණිජ මණ්ඩලය	01

මෙම ආණ්ඩුක්‍රමයේ දී ප්‍රථමවරට විධායක සභාවට නිලනොලත් සාමාජිකයින් තිදෙනෙකු ඇතුල්වීම දැකිය හැකි ය. තවදුරටත් සීමිත ඡන්ද ක්‍රමය හා වාර්ගික නියෝජනය ද ක්‍රියාත්මක වනු දැකිය හැකි ය.

පවතින ආණ්ඩුක්‍රමය පිළිබඳ සෑහීමකට පත් නොවූ ලංකා ජාතික සංගමයේ නියෝජිතයෝ නව ආණ්ඩුක්‍රමයක් ඉල්ලා උද්ඝෝෂණය කළහ. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස මැනිං ඩෙවොන්ෂයර් ආණ්ඩුක්‍රමය ක්‍රියාත්මක විය.

7.5.4 මැනිං ඩෙවොන්ෂයර් ආණ්ඩුක්‍රමය 1924

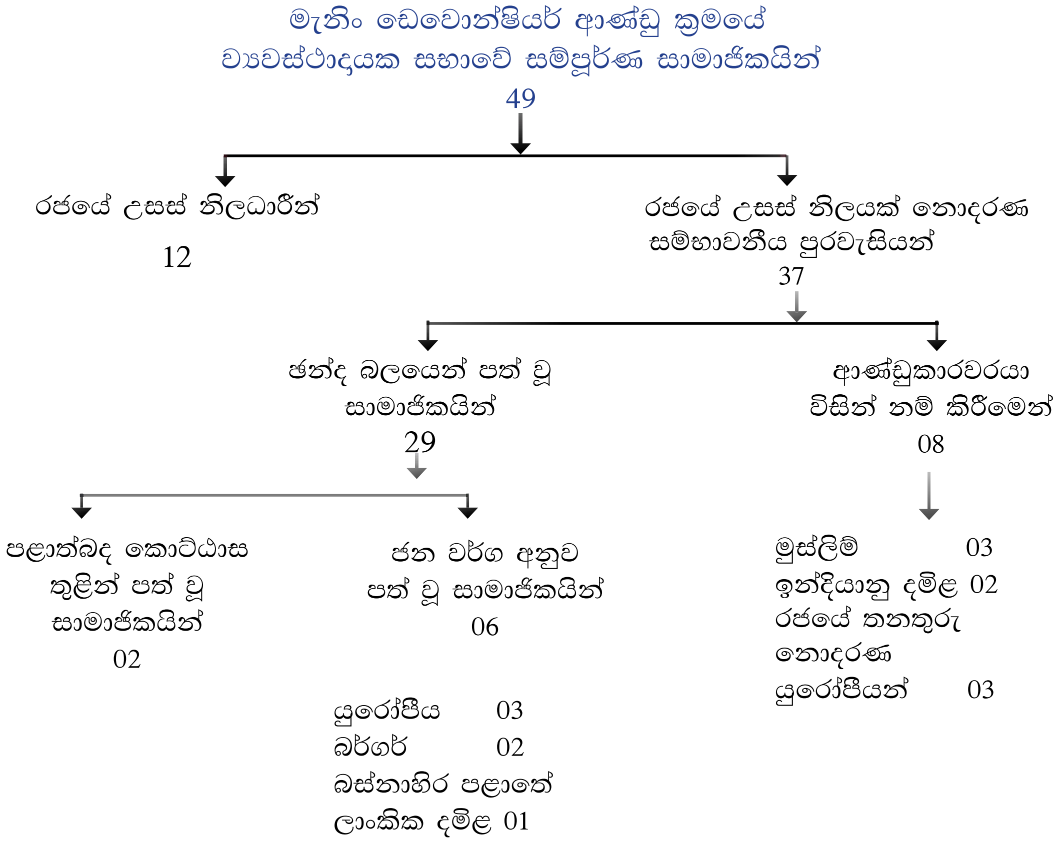

මෙම ආණ්ඩුක්‍රමයේ දැකිය හැකි සුවිශේෂතා අතර නිල නොලත් මන්ත්‍රී සංඛ්‍යාවේ වැඩිවීමක් දැකිය හැකි ය. එසේම තව දුරටත් වාර්ගික නියෝජනය මෙන් ම සීමිත ඡන්ද ක්‍රමය ද ක්‍රියාත්මක විය.

7.5.5 ඩොනමෝර් ආණ්ඩුක්‍රමය 1931

පවතින ආණ්ඩුක්‍රමයට එරෙහිව නව ආණ්ඩුක්‍රම ප්‍රතිසංස්කරණයක් ඉල්ලා කරන ලද උද්ඝෝෂණවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඩොනමෝර් කොමිසම ලංකාවට පැමිණ ඇත.

ඩොනමෝර් කොමිසම විසින් දෙවන මැනිං ආණ්ඩුක්‍රමයේ දුර්වලතා මෙලෙස හඳුනාගෙන ඇත.

- බලය සහ වගකීම දෙතැනකට පැවරීම
- සීමිත පිරිසකට පමණක් ඡන්ද බලය හිමි කර තිබීම
- වාර්ගික නියෝජන ක්‍රමය ක්‍රියාත්මක වීම
- විධායක අංශය ලාංකිකයන් සතු නොවීම

බ්‍රිතාන්‍යය තුළ මේ අවධිය වනවිට ආණ්ඩු බලය දිනාගෙන සිටියේ කම්කරු පක්ෂය යි. එමනිසා යටත් විජිතවලට නිදහස ලබාදිය යුතුයි යන මතය ගොඩනැගුණි. මේ පසුබිම තුළ ලාංකිකයන්ට වැඩි බලතල සහිත ඩොනමෝර් ආණ්ඩුක්‍රමය ලංකාවට ලබා දී ඇත.

ඩොනමෝර් ආණ්ඩුක්‍රමය මගින් හඳුන්වාදුන් යෝජනා

1. රාජ්‍ය මන්ත්‍රණ සභාව පිහිටුවීම
2. සර්වජන ඡන්ද බලය ප්‍රදානය කිරීම
3. ජනවාර්ගික නියෝජන ක්‍රමය අහෝසි කිරීම සහ පළාත්බද නියෝජන ක්‍රමය පුළුල් කිරීම
4. විධායක කාරක සභා ක්‍රමය ඇති කිරීම
5. රාජ්‍ය මන්ත්‍රණ සභාවට රාජ්‍ය නිලධාරීන් තිදෙනෙක් ඇතුලත් කිරිම
6. ආණ්ඩුකාරවරයාගේ බලතල සංශෝධනය කිරීම
7. ඇමති මණ්ඩලයක් ස්ථාපිත කිරීම

ලාංකික ඉතිහාසයේ ඉතා වැදගත් ආණ්ඩු ක්‍රමයක් ලෙස ඩොනමෝර් ආණ්ඩුක්‍රමය හැඳින්විය හැකිය. විශේෂයෙන් සර්වජන ඡන්ද බලය, විධායක කාරක සභා ක්‍රමය වැනි යෝජනා හරහා ලාංකික ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී දේශපාලනයේ ප්‍රගතියක් දැකිය හැකි විය.

රාජ්‍ය මන්ත්‍රණ සභාව

සම්පූර්ණ සාමාජිකයින් 61

පළාත්බද ඡන්ද
කොට්ඨාශ වලින් 50

රාජ්‍ය නිලධාරීන් 03
රාජ්‍ය ලේකම්
මුදල් ලේකම්
නීති ලේකම්

ආණ්ඩුකාරවරයා විසින්
නම් කිරීමෙන් 08

7.5.6 සෝල්බරි ආණ්ඩුක්‍රමය 1947

ලංකා ජාතික සංගමය හා ලංකා දෙමළ සංගමය වැනි සංගම් එක්ව කරන උද්ඝෝෂණවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සෝල්බරි ආණ්ඩුක්‍රමය ද ලංකාවට හිමි විය.

සෝල්බරි ආණ්ඩුක්‍රමයේ යෝජනා

1. උත්තර මන්ත්‍රී මණ්ඩලය, මහජන මන්ත්‍රී මණ්ඩලය සහ එංගලන්තයේ රජු හෝ රැජිනගෙන් සමන්විත පාර්ලිමේන්තුවක් පිහිටු වීම.
2. අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයා තවදුරටත් කිරීටයේ නියෝජිතයා ලෙස කටයුතු කිරීම
3. අගමැතිගේ ප්‍රධානත්වයෙන් යුතුව කැබිනට් මණ්ඩලයක් පත් කිරීම.
4. මහජන නියෝජිත මන්ත්‍රී මණ්ඩලයේ මන්ත්‍රීවරුන් බහුතරයක පක්ෂපාතීත්වය ලබා ගත හැකි මන්ත්‍රීවරයා අගමැතිවරයා ලෙස පත් කිරීම.
5. සාමාජිකයන් තිදෙනෙකුගෙන් යුතු රාජ්‍ය සේවා කොමිසමක් පත් කිරීම.
6. අග්‍රවිනිශ්චයකරුගේ නායකත්වයෙන් අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවක් පත් කිරීම.
7. විදේශ කටයුතු, රාජ්‍ය ආරක්ෂක කටයුතු පිළිබඳ බලය තවදුරටත් බ්‍රිතාන්‍යය රජය සතු විය යුතු බව නියම කිරීම.
8. සුළු ජාතීන්ගේ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීමට විශේෂ විධිවිධාන යෙදීම.

සෝල්බරි ආණ්ඩුක්‍රමය 1947

සෝල්බරි ආණ්ඩුක්‍රමයේ ව්‍යවස්ථාදායක සභාව සම්පූර්ණ සාමාජිකයින්
(ද්වි මණ්ඩල පාර්ලිමේන්තුව) 131

- මහජන නියෝජිත මන්ත්‍රී මණ්ඩලය 101
  - සර්වජන ඡන්ද බලයෙන් දේශපාලන පක්ෂ පදනම් කොට ඡන්ද කොට්ඨාශවලින් පත් වූ සාමාජිකයින් 95
  - සුළු ජනවර්ග ආගම් වෙනුවෙන් අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයා විසින් නම් කළ සාමාජිකයින් 06
- උත්තර මන්ත්‍රී මණ්ඩලය 30
  - අගමැතිවරයාගේ නිර්දේශ මත අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයා පත් කරන සාමාජිකයින් 15
  - මහජන නියෝජිත මන්ත්‍රී මණ්ඩලයේ මන්ත්‍රීවරුන්ගේ ඡන්දයෙන් පත් කරන සාමාජිකයින් 15

ලංකා ඉතිහාසයේ ප්‍රථම ද්විමණ්ඩල ව්‍යවස්ථාදායකය සෝල්බරි ආණ්ඩුක්‍රම යටතේ ක්‍රියාත්මක විය. මෙම ආණ්ඩුක්‍රමය ක්‍රියාත්මක වීමත් සමඟ ලංකාවට ඩොමීනියන් තත්ත්වයේ නිදහසක් හිමිවිය.

7.6 ලංකාවේ ජාතික පුනරුදය

ලංකාවේ දිගු කාලයක් තිස්සේ වර්ධනය වෙමින් පැවති දේශීය සංස්කෘතිය පෘතුගීසි, ලන්දේසි හා ඉංග්‍රීසි යන අපරදිග ජාතීන්ගේ බලපෑම මත විවිධ වෙනස්කම් වලට භාජනය විය. බ්‍රිතාන්‍යයෝ දේශීය ජනතාව සතු දේශපාලන සහ ආගමික අයිතිවාසිකම් අහිමි කළහ. නැතිවී ගිය අයිතිවාසිකම් නැවත ලබා ගැනීම සඳහා ගත් උත්සාහය ජාතික පුනරුදය ලෙස හැඳින්විය හැකි ය.

ලංකාවේ ජාතික ව්‍යාපාරයේ ප්‍රධාන කණ්ඩායම්

1. ආගමික පුනර්ජීවන ව්‍යාපාරය
2. බ්‍රිතාන්‍යයන්ගෙන් දේශපාලන බලය ගැනීමට උත්සහ කළ දේශපාලන ව්‍යාපාරය

ආගමික හා සාමාජීය පුනර්ජීවනය ඇති වීමට බලපෑ හේතු

- ❖ මිෂනාරී අධ්‍යාපනය සඳහා රජය දැඩි ලෙස මැදිහත් වීම
- ❖ මිෂනාරී සංවිධාන අතර පැවති තරගය නිසා මිෂනාරී පාසල් සීග්‍රයෙන් ව්‍යාප්ත වීම
- ❖ ක්‍රිස්තියානි ආගම සීඝ්‍රයෙන් පැතිර යෑම
- ❖ බෞද්ධ අධ්‍යාපනයට රාජ්‍ය අනුග්‍රහය ලබා නොදීම
- ❖ ලාංකික ජනතාව දේශීය සංස්කෘතිය අමතක කොට බටහිර සංස්කෘතියට නැඹුරු වීම

මිෂනාරි සංවිධාන හා ඒවායේ කටයුතු

19 වන සියවසේ මුල් කාලයේදී ලංකාවට පැමිණි මිෂනාරි සංවිධාන රාජ්‍ය අනුග්‍රහය ලබමින් ලංකාව පුරා තම ආගම ව්‍යාප්ත කළේය. ඒ සඳහා ප්‍රචාරණ මාධ්‍ය ලෙස, අධ්‍යාපනය, ලේඛනය, දේශනය, සමාජ සේවා කටයුතු ආදිය යොදා ගත්හ.

ලංකාවේ ක්‍රියාත්මක මිෂනාරී සංවිධාන

- ❖ ලන්ඩන් මිෂනාරී සමාගම
- ❖ බැප්ටිස්ට් මිෂනාරී සමාගම
- ❖ වෙස්ලියන් මිෂනාරී සමාගම
- ❖ ඇමරිකන් මිෂනාරී සමාගම
- ❖ චර්ච් මිෂනාරී සමාගම

මෙම සංවිධාන සීග්‍ර ලෙස සිදු කළ ක්‍රිස්තියානි ආගම ප්‍රචාරය හේතුවෙන් බොහෝ ප්‍රදේශවලට ව්‍යාප්තව ගියේය. එය දේශීය ආගම්වලට තදින් බලපෑවේ ය.

7.6.1 බෞද්ධාගමික පුනර්ජීවනය

බෞද්ධාගමික පුනර්ජීවනය තුළ භික්ෂූන් වහන්සේලා මෙන් ම ගිහි උගත්තු ද පෙරමුණ ගෙන ඇත. ඒ අතර,

- වලානේ සිද්ධාර්ථ හිමි
- පූජ්‍ය හික්කඩුවේ සුමංගල හිමි
- රත්මලානේ ශ්‍රී ධර්මාලෝක හිමි
- එස්. මහින්ද හිමි
- මිගෙට්ටුවත්තේ ගුණානන්ද හිමි
- වස්කඩුවේ සුභූති හිමි
- බුලත්ගම ධම්මාලංකාර සිරිසුමනතිස්ස හිමි
- අනගාරික ධර්මපාලතුමා
- හෙන්රිස්ටීල් ඕල්කට්තුමා
- පියදාස සිරිසේන මහතා
- වලිසිංහ හරිස්චන්ද්‍රතුමා
- ඩබ්ලිව්. ඒ. සිල්වා මහතා ආදීන් පෙරමුණ ගෙන ඇත.

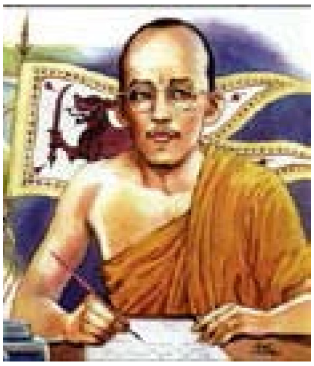
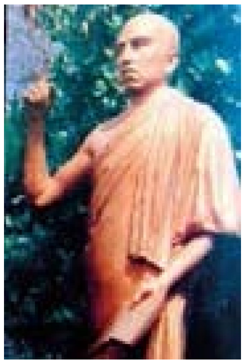

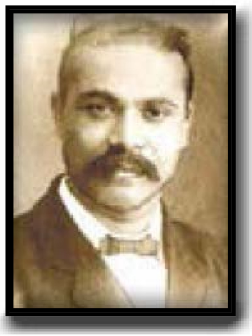

බෞද්ධ පුනර්ජීවන ව්‍යාපාරයේ කැපී පෙනෙන ලක්ෂණ

❖ පිරිවෙන් පිහිටුවීම

පිරිවෙන් පිහිටුවීමට මූලික වූ භික්ෂූන් වහන්සේ	ආරම්භ කළ පිරිවෙණ
1. පූජ්‍ය වලානේ සිද්ධාර්ථ හිමි	රත්මලානේ පරමධම්මචේතිය පිරිවෙණ
2. පූජ්‍ය හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමංගල හිමි	මාලිගාකන්දේ විද්‍යෝදය පිරිවෙණ
3. පූජ්‍ය රත්මලානේ ශ්‍රී ධම්මාලෝක හිමි	පෑලියගොඩ විද්‍යාලංකාර පිරිවෙණ

❖ මුද්‍රණාල පිහිටුවීම හා මුද්‍රිත මාධ්‍ය යොදා ගැනීම (බෞද්ධයන් පිහිට වූ මුද්‍රණාල)

» 1862 ගාල්ලේ ලංකෝපකාර මුද්‍රණාලය පිහිටුවීම
(බුලත්ගම ධම්මාලංකාර සිරි සුමනතිස්ස හිමි)
» ලංකාභිනව විශ්‍රැත මුද්‍රණාලය
» කවට කතික මුද්‍රණාලය
» සුදර්ශන මුද්‍රණාලය
» සරසවි සඳරැස මුද්‍රණාලය

❖ බෞද්ධ ප්‍රකාශන

» ලක්මිණි පහන
» ලංකාලෝකය
» සරසවි සඳරැස
» සිංහල ජාතිය
» සිංහල බෞද්ධයා

❖ ප්‍රසිද්ධ වාද විවාද පැවැත්වීම
(පංචමහාවාද)

» 1865 බද්දේගම වාදය
» 1865 වරාගොඩ වාදය
» 1866 උදන්විට වාදය
» 1871 ගම්පොළ වාදය
» 1873 පානදුරා වාදය

මෙම විවිධ වාද අතුරින් පානදුරාවාදයට ජාත්‍යන්තර ප්‍රසිද්ධියක් ලැබුණි. එම ලේඛන කියවීමෙන් පැහැදීමට පත් වූ හෙන්රි ස්ටීල් ඕල්කට්තුමා සහ හෙලේනා බ්ලැවිට්ස්කි මැතිණිය ලංකාවට පැමිණ ඇත. ඕල්කට්තුමා මෙරටට පැමිණීමෙන් පසු බුදුදහම වැළඳගෙන බෞද්ධ පාසල් පිහිටුවීමට පෙරමුණ ගෙන කටයුතු කළේ ය.

» කොළඹ ආනන්ද විද්‍යාලය
» මහනුවර ධර්මරාජ විද්‍යාලය
» ගාල්ලේ මහින්ද විද්‍යාලය
» මාතලේ විජය විද්‍යාලය
» ගම්පොළ ජිනරාජ විද්‍යාලය
» නාවලපිටියේ අනුරුද්ධ විද්‍යාලය ඒ අතර විය.

7.6.2 හින්දු ආගමික පුනර්ජීවනය

මිෂනාරී සංවිධානවල ක්‍රියාකාරකම් හේතුවෙන් හින්දු ආගමිකයන්ට ද අභියෝග එල්ල විය. එම හේතුවෙන් හින්දු ආගමිකයන් අතර ආගමික හා සංස්කෘතික පිබිදීමක් ඇති විය. එයට නායකත්වය සැපයුවේ ''ආරුමුග නාවලර්''තුමා විසිනි.

ආරුමුග නාවලර්තුමාගෙන් සිදු වූ සේවය

- ❖ ශ්‍රී ලංකාවේ හින්දු ආගමික පුනරුදයට නායකත්වය සැපයීම
- ❖ හින්දු පාසල් පිහිටුවීමට පුරෝගාමීවීම. (වන්නාර්පන්නෙයි ''ශෛව ප්‍රකාශ්'' විද්‍යාලය)
- ❖ හින්දු භාෂාව, සාහිත්‍ය හා සංස්කෘතිය රැක ගැනීමට ක්‍රියා කිරීම. (උදයභානු නමින් පුවත්පතක් ප්‍රකාශ කිරීම)
- ❖ බාල පාඨම් නම් පෙළපොත් රචනය සහ ස්කන්ද පුරාණම්, පෙරිය පුරාණම් වැනි ග්‍රන්ථ දෙමළ භාෂාවට පරිවර්තනය කිරීම.

ආරුමුග නාවලර්තුමාගේ අභාවයෙන් පසුව පොන්නම්බලම් අරුණාචලම් සහ පොන්නම්බලම් රාමනාදන් වැනි නායකයෝ මෙම ව්‍යාපාරය ඉදිරියට මෙහෙය වූහ.

7.6.3 ඉස්ලාම් පුනර්ජීවන ව්‍යාපාරය

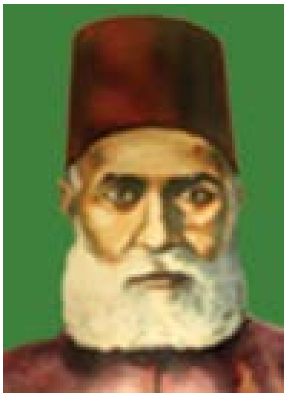

ශ්‍රී ලංකාවේ බෞද්ධ හා හින්දු පුනරුදයට සමකාලීනව ඉස්ලාම් ජනතාව අතර ආගමික හා සංස්කෘතික ප්‍රබෝධයක් ඇති විය. ඉස්ලාම් පුනරුදයට නායකත්වය සපයන ලද්දේ නීතිඥයෙක් වූ ඇම්. සී. සිද්දි ලෙබ්බේ මහතා විසිනි. 1883 වර්ෂයේ ඊජිප්තුවෙන් මෙරටට පැමිණි අරබි පාෂා ඉස්ලාම් පුනරුද ව්‍යාපාරයට සිද්දි ලෙබ්බෙ මහතාට සහය ලබා දුණි.

සිද්දි ලෙබ්බේ මහතා විසින් සිදු කළ සේවාවන් අතර,

- » මුස්ලිම් නෙයිසන් නමින් සඟරාවක් ආරම්භ කිරීම.
- » කොළඹ සහිරා විද්‍යාලය පිහිටුවීම වේ.

සිද්දි ලෙබ්බෙ මහතාගෙන් පසුව ටී. බී ජයා මහතා විසින් ඉස්ලාම් ආගමික අධ්‍යාපන ක්‍රමය ඉදිරියට ගෙන යාමට ක්‍රියා කළේ ය.

දේශපාලන පුනර්ජීවනයේ පුරෝගාමී නායකයින්

- පොන්නම්බලම් අරුණාචලම්
- පොන්නම්බලම් රාමනාදන්
- ජේම්ස් පීරිස්
- ඊ. ඩබ්ලිව්. පෙරේරා
- ඒ. ඊ ගුණසිංහ
- ඩී. බී. ජයතිලක
- ඩී. එස්. සේනානායක
- එෆ්. ආර්. සේනානායක
- සී. ඩබ්ලිව්. ඩබ්ලිව්. කන්නන්ගර
- එස්. ඒ. වික්‍රමසිංහ
- ටී. බී. ජායා

7.7 බ්‍රිතාන්‍ය පාලන සමයේ ලංකාවේ ඇති වූ දේශපාලන, ආර්ථික, සාමාජීය, සංස්කෘතික වෙනස්කම්

අනුරාධපුර යුගය ආරම්භයේ සිට පරිපාලනය රාජාණ්ඩු ක්‍රමය මත ගොඩනැගී පැවතිණි. ක්‍රි. ව. 1815 දී බ්‍රිතාන්‍යයන් යටතේ සාම්ප්‍රදායික රාජාණ්ඩු ක්‍රමය වෙනස් කොට පාර්ලිමේන්තු ආණ්ඩුක්‍රමයක් දක්වා විකාශනය විය. මේ ආකාරයට ලංකාවේ දේශපාලන ආර්ථික, සමාජීය, සංස්කෘතික ක්ෂේත්‍රයන් පුළුල් වෙනසකට භාජනය විය. එම වෙනස්කම් පිළිබඳව අධ්‍යයනය මෙම පරිච්ඡේදය තුළින් සිදු කරනු ඇත.

දේශපාලන වෙනස්කම්

- ❖ සාම්ප්‍රදායික රාජාණ්ඩු ක්‍රමය වෙනස් කොට පාර්ලිමේන්තු ආණ්ඩු ක්‍රමය ඇරඹීම
- ❖ දේශපාලන බලය ලබා ගැනීම වෙනුවෙන් ලාංකික මධ්‍යම පන්තිය බිහිවීම
- ❖ දේශපාලන පක්ෂ ක්‍රමයක් නිර්මාණය වීම
- ❖ සර්වජන ඡන්ද බලය ඔස්සේ ලාංකික ජනතාව දේශපාලනයට දායක වීම
- ❖ සමාජ සුභසාධන ක්‍රියාවලීන් නිර්මාණය වීම

ආර්ථික වෙනස්කම්

- ❖ සාම්ප්‍රදායික කෘෂි ආර්ථිකය බිඳවැටී වතුවගා ආර්ථික ක්‍රමය ගොඩනැගීම
- ❖ ප්‍රධාන අපනයන බෝග ලෙස තේ, පොල්, රබර් ආදී වගාවන් වර්ධනය වීම

සාමාජීය වෙනස්කම්

- ❖ කම්කරු පන්තියක් බිහිවීම
- ❖ දකුණු ඉන්දීය ද්‍රවිඩ ජනතාව ලාංකික සමාජයට එකතුවීම
- ❖ සමාජය තුළ ධනපති හා කම්කරු ලෙස පන්ති දෙකක් නිර්මාණය වීම
- ❖ බර්ගර්, මැලේ ආදී ජනවර්ග ලාංකික සමාජයට එකතුවීම

සංස්කෘතිය වෙනස්කම්

❖ බටහිර සංස්කෘතිය ලංකාව තුළ පැතිර යාම
 බටහිර ඇඳුම් පැළඳුම්
 සිරිත් විරිත්
 ආචාර සමාචාර විධි
 බටහිර ගෘහ නිර්මාණ ශිල්පය
 ආහාර පාන ඒ අතර විය.

ශ්‍රී ලංකාව බ්‍රිතාන්‍ය යටත් විජිතයක් බවට පත්වීම තුළ ක්‍රමයෙන් වර්ධනය වූ දේශීය අනන්‍යතාව බිඳවැටී බටහිර ගැති සමාජ ක්‍රමයක් නිර්මාණය වීම.

ක්‍රියාකාරකම්

01. පහත මාතෘකා ඇසුරින් කෙටි ප්‍රශ්න පොතක් හදන්න.

 බ්‍රිතාන්‍යයන් ලංකාව කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීම
 ශ්‍රී ලංකාවේ බ්‍රිතාන්‍යය බලය පිහිටුවීම
 නිදහස් සටන්

02. කෝල්බෘක් ආණ්ඩුක්‍රමයේ යෝජනා පෙළ ගස්වන්න.

03. නිදහසට තවත් පියවරක් ලෙස සෝල්බරි ආණ්ඩුක්‍රමය පිළිබඳ ඔබේ අදහස් දක්වන්න.

04. බෞද්ධාගමික නායකයින් ගේ සේවය පිළිබද පොත් පිංචක් සකසන්න.

05. බ්‍රිතාන්‍ය පාලන සමයේ දී මෙරට සංස්කෘතියට එකතු වූ නව අංග පිළිබඳ ලැයිස්තුවක් සකසන්න.